

УДК 378.147

Гвоздй Світлана Петрівна

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри медичних знань та безпеки життєдіяльності
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, м. Одеса
spgvozdiy@rambler.ru

ВИКОРИСТАННЯ БАГАТОРІВНЕВИХ ПРАКТИЧНИХ ТРЕНІНГІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕЧНОЇ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Анотація: Актуальність роботи викликана ситуацією на сході України і необхідністю швидкого та якісного навчання питанням безпеки життєдіяльності. Запропоновано авторську методику багаторівневого практичного тренінгу, який визначається як пов'язане із життям інтенсивне навчання із практичним відпрацюванням певних умінь та навичок викладачами та студентами у навчальному закладі та за його межами. Наводиться досвід використання багаторівневих практичних тренінгів для формування культури безпечної життєдіяльності студентів. Автор дає визначення поняття «культура безпечної життєдіяльності». Доводиться ефективність запропонованого методичного підходу у викладанні питань безпеки та його подальше використання у вищих навчальних закладах України.

Ключові слова: культура безпечної життєдіяльності; багаторівневий практичний тренінг; нормативні дисципліни з безпеки.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сьогодні український народ переживає складні часи на перевірку своєї соборності, гідності та єдності. Викликами стають питання благоустрою та життєдіяльності внутрішніх переселенців, виживання при відсутності сховищ, брак знань щодо поведінки під час військових конфліктів та першої медичної допомоги у невідкладних станах, розуміння потоку інформації та неспроможність адекватно реагувати на надзвичайні ситуації тощо. Отже, від кожного громадянина, його підготовленості та обізнаності щодо безпечної життєдіяльності в умовах військового конфлікту іноді залежить не тільки його особисте життя та життя його оточення, але й існування населених пунктів, районів і держави в цілому.

Аналіз останніх досліджень. Безпека життєдіяльності вивчається в різних аспектах та напрямках. Теоретичні основи цієї проблеми розглядаються крізь оцінку екологічного ризику, екологічної культури (І. Г. Вишенська, В. Є. Гончарук, С. Д. Ісаєв, А. П. Пашков, В. А. Смирнов, О. В. Третьяков та ін.), з позицій ризик-

орієнтованого підходу, концепції оцінки, управління ризиком (М. Г. Басанець, В. В. Бегун, І. Б. Богатов, Н. Б. Волненко, Г. Г. Гогіташвілі, Ю. В. Кіт, О. Б. Ляшенко, В. М. Палагута, С. Т. Суслло та ін.). Проблема навчання безпеки життєдіяльності у вищих навчальних закладах України була предметом дослідження таких вчених як то В. В. Березуцький, О. В. Дашковська, І. В. Іванова, А. В. Пятова, Л. А. Сидорчук, В. А. Смирнов, Б. Д. Халмурадов, З. М. Яремко та ін.

Проте, аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить, що в наукових працях останніх років у більшості випадків науковцями вивчається культура безпеки (І. С. Алексєєва, В. В. Гафнер, М. В. Головка, О. І. Запорожець, Н. В. Кулалаєва, О. В. Літвіна, В. О. Михайлюк, В. М. Мошкін, С. М. Підручна, Т. В. Суворова, М. В. Трунов, М. О. Усачев, Д. П. Чагін та ін.); культура безпеки життєдіяльності (О. В. Балашов, І. О. Голубєва, Л. Н. Горіна, О. О. Дронов, Т. В. Зирянова, І. В. Іовенко, Г. В. Казьміна, С. Е. Косинкіна, Т. В. Мельникова, Л. О. Моссоуліна, І. М. Нємкова, Т. А. Петухова, А. І. Садретдинова та ін.); культура безпечної поведінки (С. Р. Асянова, Ш. О. Ісмаїлов та ін..) [1]. При цьому увага концентрується на підготовці у більшості випадків учнів загальноосвітніх шкіл, дітей дошкільного віку, майбутніх учителів тощо. Поза увагою вчених залишається проблема методики формування культури безпечної життєдіяльності у студентів університетів.

У вищих навчальних закладах України, що підпорядковуються Міністерству освіти і науки, існують нормативні дисципліни з цивільної безпеки, які викладаються для студентів усіх спеціальностей та форм навчання: «Безпека життєдіяльності» (для освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр») та «Цивільний захист» (для освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» та «магістр»). Проте зміст означених дисциплін сьогодні не передбачає розгляду впливу воєнних конфліктів на життєдіяльність населення, біосферу, генофонд і моральність людини, способи їх охорони та захисту.

Зростання актуальності формування у студентів культури безпечної життєдіяльності в умовах скорочення аудиторного навантаження, відсутності мотивації щодо вивчення означених нормативних дисциплін вимагає використання

нових методичних підходів у навчанні та підключення більшої кількості фахівців. Адже саме дисципліни «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист» є базовими для формування культури безпечної життєдіяльності у студентів будь-якого фаху. Їх наявність дозволяють донести до максимальної кількості слухачів елементарні прийоми швидкої організації рятування життя мирного населення в умовах наростаючого конфлікту.

Метою статті є розкриття досвіду використання багаторівневих практичних тренінгів для формування культури безпечної життєдіяльності студентів вишу в умовах викликів сьогодення.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Безпечна життєдіяльність на індивідуально-особистісному рівні – це характеристика людини та її життєдіяльності, основним змістом якої є творче засвоєння культури безпеки у всіх сферах її повсякденного буття. Однак культура безпеки в особистісному її втіленні та безпека життєдіяльності, як характеристика людини і її діяльності, не одне й те ж саме. Безпечна життєдіяльність - це життєдіяльність за законами безпеки: профілактика, мінімізація, подолання, усунення наслідків шкідливих і небезпечних факторів. Тому, деякі вчені виокремлюють поняття «культура безпечної життєдіяльності». В. А. Євтеєв зазначає, що культура безпечної життєдіяльності - складова частина загальної культури, виражена в синтезі життєвих цінностей, знань, умінь і відносин до безпеки в професійній і побутовій діяльності, що забезпечують не тільки самозбереження соціумів, але їх розвиток [2].

О. В. Снегирьов під культурою безпечної життєдіяльності розуміє цілісне, багаторівневе і багатокомпонентне утворення, що визначає сучасний розвиток особистості, що виявляється в умінні діяти в умовах різних за характером надзвичайних ситуаціях. Трактуючи саме поняття «культура безпечної життєдіяльності» слід спиратися на зміст таких понять як культурне товариство, його безпечне проживання, на загальне філософське уявлення про світ. При визначенні поняття «культура безпечної життєдіяльності» необхідно акцентувати увагу на тому, що оцінювати рівень культури потрібно не тільки з практичної

діяльності, але й по відношенню людини, суспільства до питань забезпечення безпеки, так як «культура безпечної життєдіяльності» зберігає, втілює в собі величезний багатовіковий досвід народу [6].

Ю. О. Кіташова та А. П. Єперін під культурою безпечної життєдіяльності розуміє забезпечення умов і виховання в людині внутрішніх потреб працювати безпечно (досягається реалізацією заходів, що включають розділи з організаційно-технічного забезпечення, підготовки і підвищення кваліфікації персоналу, забезпечення престижу і соціальних гарантій) [3]. В. Сапронов пропонує під культурою безпечної життєдіяльності уявляти способи розумної життєдіяльності людини в галузі забезпечення безпеки, результати цієї життєдіяльності і ступінь розвиненості особистості і суспільства у цій галузі [4]. На думку А. Т. Смірнова та співавторів уміння людини вести себе в її повсякденній життєдіяльності, яке забезпечує їй високий рівень безпеки і благополуччя в реальному навколишньому середовищі і є культурою безпечної життєдіяльності [5].

З філологічної точки зору, ядром конструкції «культура безпечної життєдіяльності» виступає життєдіяльність, яка має бути безпечною: культура (чого?) життєдіяльності (якої?) безпечної. Тим самим підкреслюється, що культура життєдіяльності – це більш широке поняття, яке розповсюджується на всю життєдіяльність особистості, закладає основи поведінкових реакцій, принципів життєдіяльності, які мають бути безпечними. Тобто ключовим словом в означеному конструкті є життєдіяльність, яка сама по собі об'єднує усі сфери людського буття, і стосується окремої особистості.

Отже, під культурою безпечної життєдіяльності особистості слід розуміти складний, багаторівневий, динамічний феномен, який включає в собі високий рівень знань щодо безпечної життєдіяльності (стандарти, норми, правила, закони, системи цінностей тощо), сформовані уміння та навички (неухильне виконання правил безпеки, намагання мінімізації ризиків та ін.), здатність адекватно та швидко реагувати на небезпеки, які оточують особистість протягом її життєдіяльності, і забезпечується власною мотивацією і прагненням до безпеки.

У рамках навчальних процесів та освіти взагалі, ми не можемо створити безпеку, але маємо інструменти та здатність сформувати та розвинути культуру безпечної життєдіяльності. Для формування культури безпечної життєдіяльності студентів у вищих навчальних закладах пропонуємо використовувати новий, розроблений нами методичний підхід багаторівневого практичного тренінгу.

За тлумаченням словників «практичний» означає пов'язаний із життям і діяльністю людини, пов'язаний із застосуванням на практиці знань у галузі якої-небудь науки. «Тренінг» трактується як інтенсивне навчання з практичною спрямованістю або тренування, «натаскування», багаторазове виконання вправ студентами. Такий вид навчання, що проводиться за заздалегідь розробленою та апробованою методикою, спрямованого на формування та вдосконалення певних умінь та їх комбінацій з багаторазовим повторенням окремих елементів (як правило охоплює одну функціональну операцію / комбінацію). Метою тренінгу є формування технологічних (технічних) навичок. Викладач, який проводить тренінг, має володіти власним практичним досвідом з теми, оскільки матеріалу такого виду занять може добре навчити тільки той, хто сам добре володіє вміннями та навичками, яким навчає. При цьому звертається увага на ораторські, риторичні та професійні якості ведучого тренінгу, тому що необхідно вміти зацікавити, створити атмосферу співпраці та розуміння. А на основі створеного інтересу, виробити в учасників відповідні практичні навички.

Багаторівневий практичний тренінг - це розроблений та використаний нами методичний підхід для навчання максимальної кількості студентів щодо формування культури безпечної життєдіяльності. Поняття «багаторівневий» був запозичений в системі «Multilevel marketing» (MLM), який означає систему заохочення людей, що доставляють товар або послугу споживачеві. Більш сучасним є термін «мережевий маркетинг», який фактично дозволяє передавати інформацію від однієї людини до іншої. З урахуванням широкого розповсюдження MLM системи у постачанні послуг, інформації, товарів, ми апробували такий підхід для поширення важливої і необхідної для суспільства інформації у навчальному процесі.

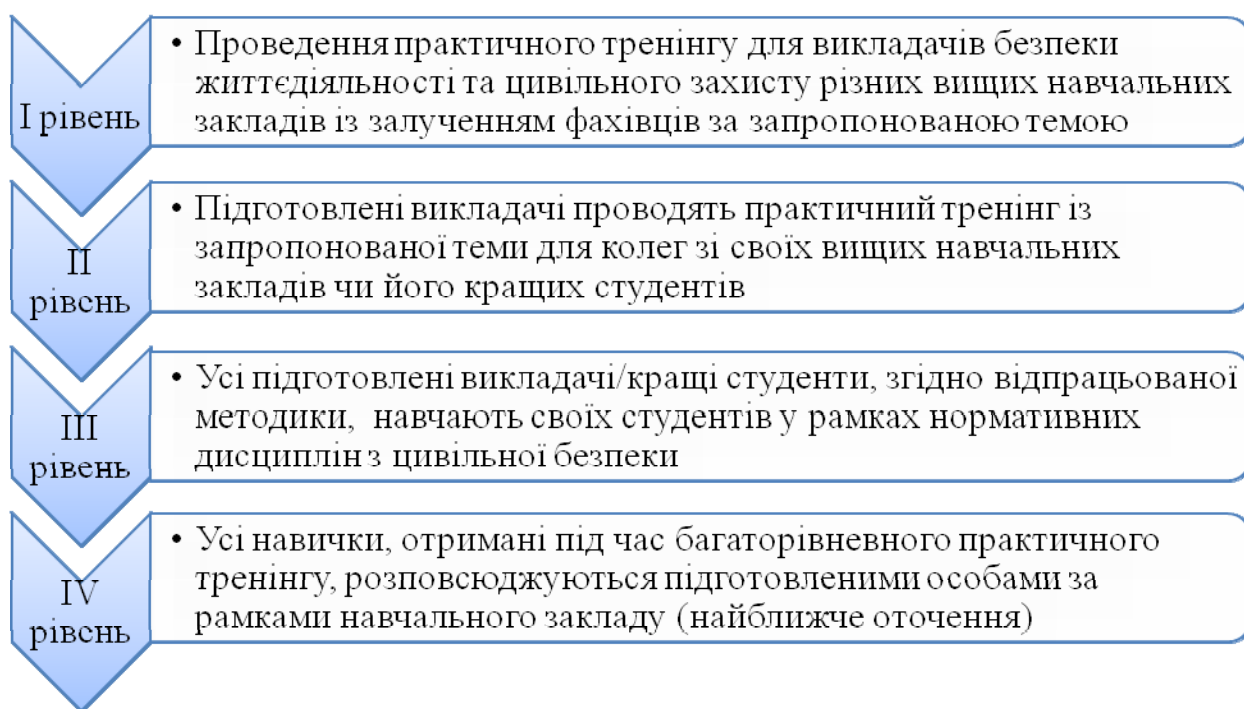

Рисунок 1. Схема багаторівневого практичного тренінгу

Багаторівневність означеного підходу передбачає використання слухачів як із різним рівнем підготовленості (викладачі, студенти, учні) до викладання питань безпечної життєдіяльності, так і різні рівні розповсюдження отриманих практичних навичок: під час навчального процесу, поза аудиторна робота та у роботі із своїм оточенням. Отже, багаторівневний практичний тренінг - це пов'язане із життям інтенсивне навчання із практичним відпрацюванням певних умінь та навичок викладачами та студентами у навчальному закладі і за його межами (Рис.1).

Слід підкреслити гнучкість означеного підходу, в якому кожен рівень навчання може використовуватись як окремо, так і в повному обсязі.

Багаторівневний практичний тренінг був запропонований нами для навчання та відпрацювання практичних навичок з таких тем, які вкрай необхідні в сьогоденні умовах існування населення: «Перша медична допомога при травмах та психологічна сталість при надзвичайних ситуаціях соціально-політичного характеру».

Розглянемо принцип використання такого підходу на прикладі проведених нами тренінгів під час місячника «Цивільного захисту» та «Безпеки життєдіяльності» серед викладачів, студентів та учнів різних навчальних закладів у рамках нормативних дисциплін з цивільної безпеки.

І рівень багаторівневого практичного тренінгу реалізовувався для викладачів «Безпеки життєдіяльності» та «Цивільного захисту» різних навчальних закладів та установ м. Одеси, які бажали опанувати нові методики практичних занять у вигляді тренувань з питань першої медичної допомоги та психологічної сталості у надзвичайних ситуаціях. Тренування проводили професійні медики та психологи на базі Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Нами були підготовлені методичні матеріали, в яких стисло та наочно було відображено основні принципи з надання першої медичної допомоги в надзвичайних ситуаціях, склад необхідних речей для евакуації та загальні принципи психологічної підтримки.

Для правильного викладання запропонованої інформації в умовах підвищеної тривожності, психологічної нестабільності суспільства з викладачами був проведений тренінг щодо методик подолання та боротьби із страхами.

У залежності від виразності того чи іншого почуття, страх може бути описаний різними термінами: побоювання, переляк, страх, жах, паніка, тривога. Від того, яким чином подається інформація викладачем, його налаштованість на оптимізм та уникання паніки, буде залежати ефективність викладання дисциплін з безпеки. Опитування серед студентів доводить, що є такі ситуації, які не сприймаються як жахливі і нехтуються: природні надзвичайні ситуації; ті, які розвиваються повільно, з часом; погрожують іншим; знайомі; зрозумілі; пов'язані із додатковими прибутками тощо. І навпаки, перебільшують значення ситуацій, які: неможливо контролювати; раптові; образливі з моральної точки зору; загрожують дітям; виходять за рамки звичної ситуації тощо.

Існують різні методики профілактики та боротьби зі страхами, але для балансу у поданні інформації щодо небезпек ми використовували варіанти «Прийняття рішення» та «Підготовка до страху». Перший прийом дозволяє через власну призму оцінки ситуації прийняти рішення для подолання страху і зробити все, щоб не перейти до жаху, а все це не призвело до загальної паніки. Такий прийом вимагає від людини високої самоорганізованості та впевненості.

«Підготовка до страху» вимагає попередньої оцінки різних небезпек. Якщо людина усвідомлює їх, розуміє можливість їх виникнення, заздалегідь опрацьовує варіанти та алгоритми поведінки під час небезпек різного походження, знижується тривожність, виникає впевненість у своїх діях тощо.

Запропоновані варіанти подання інформації сприяють запобіганню додаткових залякувань студентів викладачами та толерантному ставленню до проблем, які розглядаються.

Кожен учасник відпрацював навички надання першої медичної допомоги при травмах різного походження та локалізації. До практичних навичок, які підлягали обов'язковому відпрацюванню, віднесено було надання першої медичної допомоги при кровотечах, пораненнях, накладання на різні ділянки тіла пов'язок, проведення серцево-легеневої реанімації тощо.

Таким чином, під час тренінгу додаткову підготовку отримали більше 30 викладачів із вищих навчальних закладів II-IV рівнів акредитації м. Одеси та Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Одеської області (обласні та міські курси з цивільного захисту та безпеки життєдіяльності). Для роботи із проблемами психологічної сталості під час надзвичайних ситуацій були запрошені психологи Волонтерської психологічної служби м. Одеси.

Викладачі, учасники першого рівня, на II рівні багаторівневого практичного тренінгу проводили практичні тренування із своїми колегами у своїх закладах освіти чи установах, що значно розширювало коло підготовлених до викладання та тренування осіб. За потребою запрошували наших фахівців до свого закладу на допомогу.

III рівень передбачав інтенсивне тренування серед студентської молоді. При цьому тематика була однаковою – як для тих, хто слухає дисципліну «Безпека життєдіяльності», так і для тих, хто вивчає «Цивільний захист». Пояснювалося це тим, що студенти освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» та «магістр» не будуть мати більше змоги поглибити свої практичні вміння за браком часу і відсутністю такої підготовки за межами навчального закладу. Отже, III рівень

охопив за звітами та світлинами, які подали викладачі із інших вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації (від загальноосвітніх шкіл, коледжів до університетів та курсів підвищення кваліфікації), 6210 слухачів. Нами передбачались великі результати, але отримана цифра перевершила всі очікування. Певні навчальні заклади не встигли своєчасно (за час проведення місячника цивільного захисту) надати інформацію про проведenu роботу, тому означена цифра є значно більшою.

Наголос на актуальних питаннях часу при формуванні у молоді культури безпечної життєдіяльності виявив у них увагу та зацікавленість і викликав бажання популяризувати питання безпечної життєдіяльності серед близького оточення та друзів, що завершило нашу схему і стало четвертим рівнем багаторівневого практичного тренінгу. Складно уявити, яка кількість поінформованих осіб може бути, якщо кожен із студентів чи викладачів розповість двом-трьом особам із свого найближчого оточення.

Отримавши потужний результат після проведеного місячника з цивільного захисту та з метою подальшої апробації багаторівневого практичного тренінгу не тільки серед навчальних закладів м. Одеси, а й серед інших вищих навчальних закладів України, у вересні 2014 року нами був проведений Перший Всеукраїнський методичний семінар-тренінг з безпеки життєдіяльності «Єдина країна. Единая страна».

Означений захід проводився задля забезпечення наскрізного навчання питанням безпеки та формування у молоді культури безпечної життєдіяльності; популяризації серед молоді здорового і безпечного способу життя; формування свідомого та відповідального ставлення до питань особистої та колективної безпеки; підготовки молоді до дій у надзвичайних ситуаціях, надання само- та взаємодопомоги тощо.

До семінару-тренінгу були запрошені команди (викладача та кращих студентів) вищих навчальних закладів для участі у навчально-тренувальних, показових заняттях та змагальних етапах. Серед команд учасниць семінару-тренінгу були представлені університети таких міст як Київ, Харків, Дніпропетровськ, Рівне, Одеса (два університети).

В якості навчально-тренувальних та показових занять були представлені наступні теми: для викладачів проведений семінар-тренінг «Перша медична допомога у невідкладних станах» за участю комунальної установи «Одеський центр екстреної медичної допомоги і медицини катастроф» (викладачі учасники отримали сертифікати підвищення кваліфікації); для студентів з вищих навчальних закладів України проведений тренінг «Психологічна сталість під час надзвичайних ситуацій»; за безпосередньою участю Комунальної установи «Рятувально-водолазна служба» Одеської міської ради та дитячої організації юних рятувників «Школа безпеки» проведений майстер-клас «Рятувально-пошукові роботи на воді» та «Пошуково-рятувальні роботи в умовах природного середовища» (варіанти подолання природних перешкод, розпалення вогнищ, різноманітні вузли тощо). Таким чином, через спеціальну підготовку пройшли 15 викладачів та 125 студентів.

Слід зазначити, що I рівнем багаторівневого практичного тренінгу ми трактуємо підготовку викладачів (учасників тренінгу). II рівень – це вже підготовка кращих студентів вищого навчального закладу (команди) запрошеними фахівцями із провідних рятувальних та освітянських установ, консультування власними викладачами-учасниками семінару-тренінгу. Після завершення семінару-тренінгу всі гості роз'їхалися по своїм навчальним закладам із запасом умінь та навичок щодо культури безпечної життєдіяльності.

Уже наприкінці I семестру 2014-2015 навчального року один із університетів учасників семінару-тренінгу (Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» - НТУУ «КПІ») звітував про апробацію відпрацьованої методики у своєму закладі: студенти – учасники семінару тренінгу були залучені до передачі власного досвіду та підготовки інших студентів різних факультетів та інститутів НТУУ «КПІ» до питань безпечної життєдіяльності на випадок надзвичайних ситуацій техногенного, природного, соціально-політичного та воєнного характеру (III рівень). За попередньою оцінкою викладача-учасника семінару-тренінгу така цифра сягає вже більше 4000 студентів. Кожному із слухачів було запропоновано тематику проведених занять обговорити та відпрацювати із своїми близькими, друзями чи родичами тощо (IV рівень).

Отже, розширення географії розповсюдження інформації за допомогою багаторівневого практичного тренінгу дозволяє охопити практикою формування культури безпечної життєдіяльності максимальну кількість студентів за рахунок нормативних дисциплін із цивільної безпеки.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Виклики сьогодення в Україні роблять населення більш чуйним та мужнім, готовим до сприйняття та розуміння інформації щодо безпечної життєдіяльності. При виникненні надзвичайних ситуацій соціально-політичного та будь-якого іншого характеру необізнаність людей, у тому числі й студентів, призводить до важких наслідків. Тому вкрай необхідно за рахунок навчальних закладів та їх ресурсів слухачів, швидко, ефективно, за мінімальні фінансові витрати провести навчання для підвищення загального рівня культури безпечної життєдіяльності у студентів.

Досвід проведення багаторівневого практичного тренінгу серед викладачів вищих навчальних закладів, студентів, зацікавлених слухачів, його суто практичне спрямування, відпрацювання навичок усіма учасниками, зацікавленість та розуміння доцільності такої роботи в сучасних умовах дозволяє стверджувати про ефективність означеного підходу для формування культури безпечної життєдіяльності у студентів та розповсюдження цінностей безпеки серед пересічних громадян. Використання багаторівневого практичного тренінгу як підходу у викладанні вкрай важливих сьогодні нормативних дисциплін з цивільної безпеки дозволить актуалізувати та популяризувати питання безпечної життєдіяльності не тільки для студентської молоді, а й для країни в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гафнер В. В. Обзор российских диссертационных исследований в области формирования культуры безопасности // Безопасность жизнедеятельности. – 2013. – № 9. – С. 18-23.
2. Евтеев В. А. Педагогические условия формирования культуры безопасной жизнедеятельности у учащихся начального профессионального образования. Автореферат дис... канд. пед. наук, 13.00.08. – Теория и методика профессионального образования. – М., 2007. – 24 с.
3. Киташова Ю. А., Еперин А. П. Реализация программы по повышению культуры безопасности / Ю. А. Каташова, А. П. Еперин. УНЦ СПб ГГУ г. Сосновый бор Электронный ресурс. <http://www.polar.mephi.ru/ru/conf/1999/Kitashova.html>

4. Сапронов В. В. Идеи к общей теории безопасности // ОБЖ. Основы безопасности жизни. 2007. №№ 1,2,3. С. 15. Режим доступа: http://xn--90akw.xn--p1ai/data/documents/sapronov_teoriya.pdf
5. Смирнов Б. И., Соловьев С. С. Проблема формирования у студентов техникума основ культуры безопасности жизнедеятельности и пути их решения // Научные исследования в образовании. 2009. № 9. С. 31-37.
6. Снегирев А. В. Формирование у будущих учителей основ культуры безопасной жизнедеятельности: Автореф. дис...канд. пед. наук, 13.00.08 – теория и методика профессионального образования. Тула, 2007. 21 с.

Рецензент

Карпова Е. Е. – д.пед.н., профессор

Статья надійшла до редакції 11.02.2015

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МНОГОУРОВНЕВЫХ ПРАКТИЧЕСКИХ ТРЕНИНГОВ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ КУЛЬТУРЫ БЕЗОПАСНОЙ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ

Гвоздий Светлана Петровна

кандидат педагогических наук, доцент, заведующая кафедрой медицинских знаний и безопасности жизнедеятельности

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова, г. Одесса

spgvozdiy@rambler.ru

Аннотация: Актуальность работы вызвана ситуацией на востоке Украины и необходимостью быстрого и качественного обучения вопросам безопасности жизнедеятельности. Предложена авторская методика многоуровневого практического тренинга, который определяется как связанное с жизнью интенсивное обучение с практической отработкой определенных умений и навыков преподавателями и студентами в учебном заведении и за его пределами. Приводится пример использования многоуровневых практических тренингов для формирования культуры безопасной жизнедеятельности студентов. Автор дает определение понятия «культура безопасности жизнедеятельности». Доказывается эффективность предложенного методического подхода в преподавании вопросам безопасности и его дальнейшее использование в высших учебных заведениях Украины.

Ключевые слова: культура безопасной жизнедеятельности; многоуровневый практический тренинг; нормативные дисциплины по безопасности.

THE USAGE OF MULTI-LEVEL PRACTICAL TRAININGS TO FORM CULTURE OF SAFE LIFE AND ACTIVITY OF STUDENTS

Svitlana P. Gvozdi

PhD in pedagogics, Associate Professor, Head of the Department of Medical Knowledge and Life Safety
Odessa National University named after I.I. Mechnikov, Odessa

spgvozdiy@rambler.ru

Annotation: Relevance of the work caused by the situation in the east of Ukraine and the need for fast and high-quality training on safety. The author's technique is suggested of multi-level practical training, which is defined as connected with the life of intensive training with practical working of certain abilities and skills of teachers and students in school and beyond. It's given an example of the usage of multi-level practical training to form a culture of safe life and activity of students. The author gives a definition of «culture of safe life and activity». It is proved the effectiveness of the proposed methodological approach in teaching safety issues and its further usage in higher educational institutions of Ukraine.

Keywords: culture of safe life and activity; multi-level practical training; regulatory discipline on safety.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Gafner V. Review of Russian dissertation research in the field of building a culture of safety // Health and Safety. - 2013. - № 9. - P. 18-23. (in Russian)
2. Evteev V. A. Pedagogical conditions of a culture of safety of life at students of primary vocational education. Autoreferat dis ... kand. ped. sciences, 13.00.08. - Theory and Methods of Professional Education. - M., 2007. - 24 p. (in Russian)
3. Kitashova Y. A., Eperin A. P. The program to raise safe culture / Y. A. Katashova, A. P. Eperin. - UC St. Petersburg, the GSU, Sosnoviy bor. - Electronic resources. <http://www.polar.mephi.ru/ru/conf/1999/Kitashova.html> (in Russian)
4. Sapronov V. V. Ideas to the general theory of security // OBZH. Basics of life safety. - 2007. - №№ 1,2,3. - P. 15. - Access: http://xn--90akw.xn--p1ai/data/documents/sapronov_teoriya.pdf (in Russian)
5. Smirnov B. I., Soloviev S. Problem of formation at students of technical bases of culture of safety of life and ways of their solution // Research in Education. - 2009. - № 9. - P. 31-37. (in Russian)
6. Snegirev A. V. Formation at the future teachers of bases of culture and Safety: Autoref. Dis ... kand. ped. sciences, 13.00.08 - Theory and Methods of Professional Education. - Tula, 2007. - 21 p. (in Russian)